Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ένα στρατηγικό όραμα για την ενεργειακή μετάβαση ώστε να καταστεί δυνατή η στρατηγική αυτονομία της ΕΕ»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2023/C 75/15)

Εισηγητές: ο κ. **Thomas KATTNIG**
ο κ. **Lutz RIBBE**
ο κ. **Tomasz Andrzej WRÓBLEWSKI**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	20.1.2022
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	4.10.2022
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	26.10.2022
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	573
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	197/9/12

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1. Στα τέλη του 2021, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) αποφάσισε να αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο όραμα για την ενεργειακή μετάβαση. Στις 18 Ιανουαρίου 2022, η ΕΟΚΕ αποφάσισε ότι όλα τα τμήματα και η CCMI θα πρέπει να συμπεριλάβουν γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας σχετικά με διάφορες πτυχές της ενεργειακής μετάβασης σε μια συνολική γνωμοδότηση με θέμα *Ένα στρατηγικό όραμα για την ενεργειακή μετάβαση ώστε να καταστεί δυνατή η βιώσιμη ανάπτυξη*.

Ωστόσο, η τρέχουσα κατάσταση στην Ουκρανία μετά τη στρατιωτική εισβολή από τη Ρωσική Ομοσπονδία έθεσε την ενεργειακή μετάβαση στην κορυφή του καταλόγου προτεραιοτήτων, καθώς οι επιπτώσεις της στον ενεργειακό εφοδιασμό της ΕΕ και στις τιμές της ενέργειας είναι πρωτοφανείς.

Υπό το πρίσμα της τρέχουσας κρίσης και λαμβάνοντας υπόψη τον στόχο τερματισμού της εξάρτησης της ΕΕ από το ρωσικό φυσικό αέριο έως το 2030, η εν λόγω γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ παρουσιάζει ένα ολοκληρωμένο όραμα για την ενεργειακή μετάβαση, προκειμένου να οικοδομηθεί και να προωθηθεί η στρατηγική αυτονομία της ΕΕ στον τομέα της ενέργειας.

Προκειμένου να αναπτυχθεί ένα μακροπρόθεσμο στρατηγικό όραμα, η παρούσα γνωμοδότηση-πλαίσιο συνοψίζει:

— συμπεράσματα και συστάσεις από τις τομεακές γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας [1]·

— συμπεράσματα από τις γνωμοδοτήσεις σχετικά με την REPowerEU (Κοινή ευρωπαϊκή δράση για πιο προσιτή οικονομικά, εξασφαλισμένη και βιώσιμη ενέργεια), το σχέδιο REPowerEU και τις επικείμενες νομοθετικές προτάσεις·

— συμπεράσματα και συστάσεις από προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ.

1.2. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στον κίνδυνο οι συνδυασμένες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της τρέχουσας ενεργειακής κρίσης να θέσουν το δημοκρατικό σύστημα υπό πίεση, εάν δεν βρεθούν κατάλληλες λύσεις. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την εφαρμογή άμεσων μέτρων για την αντιμετώπιση των πλέον πιεστικών ζητημάτων, ιδίως προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια του εφοδιασμού σε κόστος «όσο το δυνατόν πιο προσιτό» τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τη βιομηχανία που επηρεάζονται από τις τρέχουσες δραματικές αυξήσεις των τιμών.

---

[1] ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 67· ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 88· ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 53· ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 1· ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 59· ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 23· ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 198.

1.3. Η κλιματική αλλαγή καθίσταται όλο και περισσότερο η πικρή πραγματικότητα στην Ευρώπη. Επιπλέον, η τρέχουσα ενεργειακή κρίση, η οποία επιδεινώνεται από την επιθετική εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, καταδεικνύει σαφώς ότι τόσο οι στόχοι όσο και τα μέτρα που προτείνονται στο πλαίσιο της «Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης» και της Πράσινης Συμφωνίας είναι ουσιαστικά ορθά, αλλά όχι αρκετά φιλόδοξα. Δεν επαρκούν ακόμη για να οδηγήσουν την Ευρώπη σε ασφαλή, βιώσιμη και ανταγωνιστική «στρατηγική ενεργειακή αυτονομία». Πάνω απ' όλα, εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται με υπερβολικά μεγάλο δισταγμό. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται αλλαγή προτύπου.

1.4. Οι δυνατότητες που έχει η Ευρώπη στο πεδίο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας πρέπει να προσδιοριστούν με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και να γνωστοποιηθούν ευρέως, προκειμένου να προωθηθεί μια κοινή αντίληψη του εύρους στο οποίο μπορεί να επιτευχθεί ανεξαρτησία από τις εισαγωγές ενέργειας. Ειδικότερα, πρέπει να ληφθούν υπόψη ο εξηλεκτρισμός των τομέων της θέρμανσης και των μεταφορών και η ανάγκη για εγχώρια παραγόμενο πράσινο υδρογόνο.

1.5. Πέρα από την αξιοποίηση των δυνατοτήτων αυτών όσο το δυνατόν πιο σύντομα, πρέπει να αξιοποιηθούν και οι δυνατότητες εξοικονόμησης ενέργειας ακόμη πιο δυναμικά. Δεδομένης της παρούσας κατάστασης, η εξοικονόμηση ενέργειας είναι ο καλύτερος τρόπος για να παραχθούν άμεσα αποτελέσματα.

1.6. Ταυτόχρονα, θα χρειαστούν βραχυπρόθεσμα και πιθανότατα και μεσοπρόθεσμα μέτρα, ώστε να αντισταθμιστεί η απώλεια του ενεργειακού εφοδιασμού από τη Ρωσία. Οι εισαγωγές υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) αποτελούν ένα τέτοιο μέτρο. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, ωστόσο, ότι είναι σημαντικό αυτό να μην δημιουργήσει νέες μακροπρόθεσμες εξαρτήσεις από ορυκτά καύσιμα. Αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη εκ των προτέρων στον επενδυτικό κύκλο. Γενικότερα, στόχος δεν είναι η διαφοροποίηση των εξαρτήσεων, αλλά η επίτευξη του υψηλότερου δυνατού επιπέδου «στρατηγικής αυτονομίας».

1.7. Ο μετασχηματισμός αυτός αποτελεί, από τη μία, σημαντική τεχνική πρόκληση και, από την άλλη, περιλαμβάνει διαρθρωτικά ζητήματα. Στο μέλλον, η παραγωγή ενέργειας θα είναι πολύ πιο αποκεντρωμένη απ' ό,τι ήταν στο παρελθόν. Αυτό δημιουργεί ευκαιρίες για πόλεις και περιφέρειες και άλλους νέους ενδιαφερόμενους φορείς, π.χ. για πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις (ΠΜΜΜΕ), καθώς και για μεμονωμένους και κοινοτικούς παραγωγούς-καταναλωτές. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι φορείς χάραξης πολιτικής δεν έχουν ακόμη παράσχει σαφείς ενδείξεις ή μέτρα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι μέχρι τώρα αμιγώς καταναλωτές ενέργειας συγκεκριμένα μπορούν να καταστούν νέοι παράγοντες. Έχει επισημανθεί σε πολλές από τις γνωμοδοτήσεις της ότι η αποδοχή είναι σημαντική προϋπόθεση για τη διασφάλιση γρήγορου μετασχηματισμού. Τα δικαιώματα και οι ευκαιρίες συμμετοχής είναι ο καλύτερος τρόπος για την επίτευξη της αποδοχής αυτής. Επομένως, δεν αποτελεί ζήτημα μόνο το πού παράγεται η ενέργεια και από ποια πηγή, αλλά και το ποιος επιτρέπεται να κερδίσει χρήματα από αυτήν. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημά της να ληφθούν ευρέα και στοχευμένα μέτρα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης με συντονισμένο και συμπληρωματικό τρόπο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη, από κοινού με επιχειρηματικές οργανώσεις, επιμελητήρια, κοινωνικούς εταίρους και άλλους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς ([2]).

1.8. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πεποίθηση που έχει εκφράσει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις: τα κοινωνικά και περιφερειακά ταμεία συνοχής και οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης πρέπει αφενός να χρησιμοποιούνται με τρόπο που να υποστηρίζουν τη δράση για το κλίμα και την ενεργειακή μετάβαση και αφετέρου, πρέπει επίσης η κλιματική και η ενεργειακή πολιτική να σχεδιάζονται έτσι ώστε να προωθείται η κοινωνική και η περιφερειακή συνοχή.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στον κίνδυνο οι συνδυασμένες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της τρέχουσας ενεργειακής κρίσης να θέσουν το δημοκρατικό σύστημα υπό πίεση, εάν δεν βρεθούν κατάλληλες λύσεις. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την εφαρμογή άμεσων μέτρων για την αντιμετώπιση των πλέον πιεστικών ζητημάτων, ιδίως προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια του εφοδιασμού σε κόστος «όσο το δυνατόν πιο προσιτό» τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τη βιομηχανία που επηρεάζονται από τις τρέχουσες δραματικές αυξήσεις των τιμών.

2.2. Οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης πλήττουν έντονα την Ευρώπη και τον κόσμο. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σθεναρή της υποστήριξη για τους στόχους που ορίζονται στην Πράσινη Συμφωνία, για την ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας ως προς την παροχή ενέργειας και για τη μετάβαση προς μια βιώσιμη και κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Ο «ενεργειακός πόλεμος» που ξεκίνησε η Ρωσία καθιστά ακόμη σαφέστερη την ανάγκη για τεράστια επιτάχυνση του μετασχηματισμού που εγκαινιάστηκε με την Πράσινη Συμφωνία. Η REPowerEU και άλλες πρωτοβουλίες που έχουν προταθεί από την Επιτροπή χρησιμεύουν για την ανάλογη προσαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας, αλλά δεν είναι ακόμη αρκετά φιλόδοξες.

([2]) ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 1.

2.3. Η κοινωνική διάσταση πρέπει να ληφθεί υπόψη σε όποια μέτρα σχεδιαστούν ως μέρος της ενεργειακής μετάβασης. Από τη μία πλευρά, αυτό χρειάζεται ώστε να μην τεθεί σε κίνδυνο η στήριξη των πολιτών για τις απαραίτητες αλλαγές και να διασφαλιστεί μια δίκαιη μετάβαση. Από την άλλη πλευρά, ο εν λόγω μετασχηματισμός θα καταστήσει επίσης εφικτές θετικές εξελίξεις για την περιφερειακή οικονομία, συμπεριλαμβανομένων νέων θέσεων εργασίας ([3]), οι οποίες θα προωθήσουν την αποδοχή. Ως εκπρόσωπος της κοινωνίας των πολιτών, η ΕΟΚΕ έχει παράσχει αρκετές φορές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες θα πρέπει να συμμετάσχουν, ώστε να μπορούν να επωφεληθούν από τον «δίκαιο μετασχηματισμό». Δυστυχώς, οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές έχουν σε μεγάλο βαθμό αγνοηθεί, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγαλύτερες δυσκολίες όσον αφορά την επίτευξη αποδοχής.

2.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας, και ιδίως του βιομηχανικού τομέα και των ΠΜΜΕ ως μοχλών βιώσιμης καινοτομίας, πρέπει και μπορεί να διαφυλαχθεί. Οι ευφυείς έννοιες για τη χρήση της ενέργειας —για παράδειγμα, οι εικονικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής— προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης για μικρότερες επιχειρήσεις. Δεδομένου ότι οι ΠΜΜΕ αποτελούν σημαντικό μέρος της λύσης για μια ανταγωνιστική, κλιματικά ουδέτερη, κυκλική και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία στην ΕΕ, πρέπει να δημιουργηθούν και να διατηρηθούν οι σωστές συνθήκες με στοχευμένες μορφές υποστήριξης και συνθήκες-πλαίσιο. Αυτό είναι απαραίτητο για τη διασφάλιση και τη δημιουργία οικονομικής ανάπτυξης και θέσεων εργασίας υψηλής ποιότητας.

2.5. Αν και η ΕΕ είναι πρωτοπόρος στη μείωση των εκπομπών CO_2, χρειάζεται να συμμετάσχουν και άλλοι φορείς στη δράση για το κλίμα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εντείνει τις διπλωματικές της προσπάθειες, να συνάψει νέου είδους συνεργασίες και να χρησιμοποιήσει εργαλεία όπως η συνεργασία και οι εμπορικές συμφωνίες προκειμένου να πείσει τρίτες χώρες να κάνουν περισσότερα για την αντιμετώπιση της εν λόγω κρίσης. Ταυτόχρονα, η ΕΕ πρέπει να διεξαγάγει συζήτηση σχετικά με το κατά πόσον θα πρέπει να μετεγκαταστήσει τις βιομηχανικές αλυσίδες εφοδιασμού ξανά στην Ευρώπη, προκειμένου να μειωθεί η εξάρτηση από Κινέζους προμηθευτές —για παράδειγμα στον τομέα των φωτοβολταϊκών συστοιχιών και των συσσωρευτών— και ταυτόχρονα να διασφαλιστεί μια πλήρως βιώσιμη αλυσίδα εφοδιασμού, μεταξύ άλλων σε ό,τι αφορά την κοινωνική πολιτική και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

2.6. Η τρέχουσα κρίση στις τιμές της ενέργειας και η έλλειψη ασφάλειας, σταθερότητας και προβλεψιμότητας όσον αφορά τον εφοδιασμό ασκούν τεράστια πίεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η κρίση δεν θα ήταν τόσο σοβαρή εάν είχε αναληφθεί περισσότερη στοχευμένη δράση νωρίτερα και, για παράδειγμα, εάν οι στόχοι της ΕΕ (όπως και οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης) είχαν ληφθεί υπόψη πιο σοβαρά. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τα μέτρα που προτείνονται στην ανακοίνωση με τίτλο «REPowerEU» και στο σχέδιο REPowerEU για την αύξηση της παραγωγής πράσινης ενέργειας, τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού και τη μείωση της ζήτησης για ρωσικό αέριο, καθώς οι λύσεις που προτείνουν είναι ευθυγραμμισμένες με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας και της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης Κατά την άποψη της Επιτροπής, αυτό δεν θα πρέπει να αποτελεί κυρίως ζήτημα διαφοροποίησης των εξαρτήσεων, αλλά, όσο το δυνατόν περισσότερο, ζήτημα «στρατηγικής ενεργειακής ανεξαρτησίας και αυτονομίας». Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η Ευρώπη πρέπει να είναι ιδιαιτέρως προσεκτική με πόρους που υποκαθιστούν το ρωσικό αέριο όσον αφορά τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και με νέες εξαρτήσεις από τρίτες χώρες που δεν συμμερίζονται τις ευρωπαϊκές αξίες.

2.7. Η κατάσταση στις αγορές ενέργειας τον Αύγουστο του 2022 κατέστησε σαφές ότι καμία πηγή ενέργειας δεν είναι αξιόπιστη κατά 100 % ανά πάσα στιγμή. Για παράδειγμα: επί μήνες, σημαντικός αριθμός πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής της Γαλλίας δεν ήταν συνδεδεμένοι με το δίκτυο λόγω συντήρησης, επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και άλλων ζητημάτων. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύση άνθρακα όχι μόνο έχει σημαντικό αντίκτυπο στην κλιματική κρίση, αλλά και πλήττεται άμεσα από αυτήν: λόγω της χαμηλής στάθμης των υδάτων στον Ρήνο ως αποτέλεσμα της ξηρασίας, δεν είναι πλέον δυνατή η τροφοδότηση των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής με καύση άνθρακα. Για παρόμοιους λόγους, η υδροηλεκτρική ενέργεια έχει επίσης καταστεί λιγότερο σταθερή, όπως αποδείχθηκε, για παράδειγμα, στην Ιταλία. Επιπλέον, το φυσικό αέριο, είτε μεταφέρεται ως αέριο είτε σε υγρή μορφή, δεν είναι μόνο επιβλαβές για το κλίμα, αλλά ενέχει και τεράστιους γεωπολιτικούς κινδύνους. Με άλλα λόγια, στο διαφοροποιημένο και ασφαλές ενεργειακό μείγμα στο οποίο στοχεύουν αυτή τη στιγμή όλα τα κράτη μέλη, η αιολική και η ηλιακή ενέργεια ξεχωρίζουν ως στρατηγικές, βιώσιμες πηγές κατά την εξέταση της μελλοντικής ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ. Η αντιστάθμιση των διακυμάνσεων των δύο αυτών πηγών ενέργειας απαιτεί, κατά πρώτο και κύριο λόγο, εγκαταστάσεις αποθήκευσης και, δεύτερον, εγκαταστάσεις πράσινου υδρογόνου, στις οποίες η αιολική και η ηλιακή ενέργεια μπορούν να «αποθηκεύονται» μακροπρόθεσμα. Το αποφασιστικό ζήτημα για τη στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης είναι η ποσότητα του πράσινου υδρογόνου που μπορεί να παραχθεί στην ίδια την Ευρώπη και η ποσότητα που χρειάζεται να εισαχθεί. Επίσης, σε αυτό το στάδιο του μετασχηματισμού, θα στραφούμε προς τη σχετικά περισσότερο αξιόπιστη και κλιματικά αποδοτική πηγή.

2.8. Οι εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών και ιδίως τα γεγονότα του πρόσφατου παρελθόντος αποκαλύπτουν τον κίνδυνο κυβερνοεπιθέσεων και πράξεων δολιοφθοράς σε υποδομές ζωτικής σημασίας, όπως το ενεργειακό δίκτυο ή οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής. Μια βλάβη ή δυσχέρεια των εν λόγω υποδομών μπορεί να προκαλέσει καταστροφικές ελλείψεις στον εφοδιασμό και να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια ασφάλεια. Οι υποδομές ζωτικής σημασίας, όπως τα δίκτυα φυσικού αερίου και

([3]) ΕΕ C 367 της 10.10.2018, σ. 1.

ηλεκτρικής ενέργειας, τα υποθαλάσσια καλώδια διαδικτύου, οι υπεράκτιες εγκαταστάσεις, καθώς και τα χερσαία αιολικά πάρκα και οι τερματικοί σταθμοί υποδοχής υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ), οι σταθμοί εξόρυξης άνθρακα ή πυρηνικής ενέργειας, οι μεταφορές και τα δίκτυα κυκλοφορίας, οι υπηρεσίες υγείας, ο χρηματοοικονομικός τομέας και οι υπηρεσίες ασφάλειας θα μπορούσαν να αποτελέσουν στόχους κυβερνοεπιθέσεων, αλλά και σωματικών επιθέσεων. Είναι προς το συμφέρον όλων στην Ευρώπη να προστατευτούν καλύτερα αυτές οι υποδομές ζωτικής σημασίας. Η ΕΕ πρέπει να είναι καλύτερα προετοιμασμένη έναντι δυνητικών επιθέσεων τέτοιου τύπου. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί την άμεση κριτική αξιολόγηση των μέτρων που έχουν ληφθεί μέχρι στιγμής, καθώς και μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την προστασία της ΕΕ από απειλές όπως οι φυσικές καταστροφές, οι σωματικές επιθέσεις και οι κυβερνοεπιθέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά όλες οι ξένες επενδύσεις σε στρατηγικούς τομείς στην Ένωση να συμμορφώνονται με την πολιτική ασφαλείας της ΕΕ.

2.9. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη σύσταση ενός Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα ([4]). Ωστόσο, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι το Ταμείο δεν θα παράσχει επαρκή χρηματοδοτική στήριξη για την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων με υπεύθυνο τρόπο. Η τεράστια πρόκληση του σχεδιασμού ενός αποτελεσματικού και δίκαιου μηχανισμού αντιστάθμισης σε έναν ετερογενή οικονομικό χώρο που περιλαμβάνει 27 κράτη μέλη απαιτεί συνοδευτικά μέτρα και πόρους μεγάλης εμβέλειας σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο.

2.10. Η μαζική αύξηση των τιμών της ενέργειας κατέστησε σαφές ότι η σημερινή αγορά ενέργειας είναι μόνο εν μέρει βιώσιμη. Η πρόεδρος της Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, αναφερόμενη στη διασυνοριακή τιμολόγηση με βάση το κόστος στα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια ηλεκτρικής ενέργειας, δήλωσε ότι το σύστημα αυτό θα σταματήσει να λειτουργεί πλέον εάν ο όγκος της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας συνεχίσει να αυξάνεται. Πρέπει να τεθούν βασικά ερωτήματα σχετικά με το μέλλον της ενέργειας προκειμένου να διασφαλιστεί ένας φιλικός προς το περιβάλλον, προσιτός οικονομικά και αξιόπιστος ενεργειακός εφοδιασμός, καθώς και το δικαίωμα στην ενέργεια. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο τρόπος με τον οποίο η αγορά ενέργειας σχεδιάζεται και ρυθμίζεται πρέπει να προσαρμοστεί στις νέες πραγματικότητες των κυρίαρχων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να διαμορφωθούν οι απαραίτητες συνθήκες για τη βιομηχανία, τις ΠΜΜΕ και για μεμονωμένους φορείς, καθώς και για τη δημιουργία νέων ευκαιριών συμμετοχής για παραγωγούς-καταναλωτές, ενεργειακές κοινότητες πολιτών κ.λπ. και να ενισχυθεί συγχρόνως η κατάλληλη προστασία για τους καταναλωτές. Κατά τον επανασχεδιασμό της αγοράς, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην αποφυγή των υφιστάμενων διαρθρωτικών φραγμών που παρακωλύουν την πρόσβαση στην αγορά των μικρών παραγόντων της αγοράς. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, όσον αφορά την πρόσβαση στην εξισορροπητική ενέργεια και, εάν είναι αναγκαίο, στις αγορές δυναμικότητας, οι οποίες μπορεί να είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση της ασφάλειας του εφοδιασμού.

2.11. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι τιμές της ενέργειας είναι κοινωνικά αποδεκτές και εκ νέου ανταγωνιστικές, ενώ οικοδομείται ο δρόμος ώστε να συνεχίσει η ΕΕ να κατέχει ηγετική θέση στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η ΕΟΚΕ ζητά οι διαδικασίες χορήγησης αδειών στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας να εξορθολογιστούν και να επιταχυνθούν, καθώς οι εν λόγω διαδικασίες θεωρούνται το κύριο εμπόδιο όσον αφορά την ταχύτερη ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ταυτόχρονα, οι συνθήκες πλαίσιο για τα μέτρα αποκέντρωσης, τους συνεταιρισμούς ενέργειας και για όλα τα είδη παραγωγής-κατανάλωσης πρέπει να βελτιωθούν σημαντικά.

2.12. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σαφώς την πρόταση της Επιτροπής για την αποθήκευση φυσικού αερίου και έναν κανονισμό για συντονισμένα μέτρα μείωσης της ζήτησης φυσικού αερίου. Καλεί τα θεσμικά όργανα:

— να συμπληρώσουν το εν λόγω πλαίσιο με ένα βραχυπρόθεσμο επενδυτικό μέσο για την υποστήριξη των επενδύσεων σε υποδομές με δυνατότητα χρήσης υδρογόνου, όπως οι γραμμές διασύνδεσης και οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης·

— να εξετάσουν το ενδεχόμενο χρήσης εγκαταστάσεων αποθήκευσης αερίου σε γειτονικές τρίτες χώρες·

— να εκπονήσουν σχέδια για τα επιμέρους κράτη μέλη, έτσι ώστε να αποφευχθεί η μη ισορροπημένη επιβάρυνση ανά περιφέρεια.

2.13. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η παράλληλη ανάπτυξη κεντρικών και αποκεντρωμένων υποδομών είναι προβληματική και ότι υπάρχει κίνδυνος εσφαλμένων επενδύσεων. Για παράδειγμα, υπάρχουν ανταγωνιστικές πιθανές χρήσεις για ένα εθνικό δίκτυο αγωγών υδρογόνου και για την επέκταση δικτύων τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ ζητεί να ληφθούν κατάλληλες αποφάσεις πολιτικής ώστε να διασφαλιστεί η ασφάλεια των επενδύσεων ([5]).

([4]) C 152 της 6.4.2022, σ. 158.
([5]) Βλέπε ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 85.

3. **Η ενεργειακή μετάβαση ως γενική στρατηγική στην ΕΕ και σε διεθνή πλαίσια**

3.1. Η επιθετικότητα της Ρωσίας έχει προκαλέσει παγκόσμια γεωπολιτική κρίση, η οποία έχει εκθετικά αυξανόμενο αντίκτυπο τόσο στην οικονομική ισορροπία όσο και στην παγκόσμια ενεργειακή ασφάλεια. Έχει θέσει υπό εξέταση δεκαετίες πολιτικών που αφορούν την ενέργεια, την άμυνα και τις εξωτερικές σχέσεις και αναγκάζει την ΕΕ να αξιολογήσει εκ νέου τα σχέδιά της και τις μέχρι στιγμής πολύ διστακτικές δράσεις της όσον αφορά τον πράσινο και τον ψηφιακό μετασχηματισμό και να εξετάσει τις συνέπειες που θα έχουν η ρωσική εισβολή και οι κυρώσεις που επιβάλλονται στη συνεχιζόμενη παγκόσμια ενεργειακή μετάβαση.

3.2. Η εξάρτηση από πρωτογενείς εισαγωγές ενέργειας από τρίτες χώρες έχει εξελιχθεί σε άμεση απειλή για την ασφάλεια και τη σταθερότητα της ΕΕ. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε άμεσα την έγκριση ενός συνόλου μέτρων που προσαρμόζουν την ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική στην τρέχουσα γεωπολιτική κατάσταση βάσει της RePowerEU. Μια πρόταση κανονισμού για την ασφάλεια του εφοδιασμού με αέριο και για τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου ανακατηγοριοποιεί, για παράδειγμα, την αποθήκευση αερίου ως νευραλγική ενεργειακή υποδομή και επιβάλλει τόσο την υποχρεωτική πιστοποίηση για φορείς λειτουργίας υποδομών αποθήκευσης αερίου όσο και στόχους πλήρωσης για την αποθήκευση αερίου, ώστε να βοηθηθεί η ΕΕ και να πάρει πίσω τον έλεγχο της δικής της αγοράς ενέργειας. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει όλα αυτά τα μέτρα τα οποία θα πρέπει πράγματι να βοηθήσουν την ΕΕ να επανακτήσει τον έλεγχο της δικής της αγοράς ενέργειας.

3.3. Ταυτόχρονα, δεδομένων των τρεχουσών πολιτικών εντάσεων, η ΕΟΚΕ θεωρεί πως είναι απαραίτητο να συνεργαστεί ακόμη πιο ενεργά με έναν αριθμό χωρών που βρίσκονται σε θέση να εφοδιάσουν σε βραχυπρόθεσμη βάση την Ευρώπη με ενέργεια, έως ότου να τεθεί σε εφαρμογή η τεράστια επέκταση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που προτείνεται από την Επιτροπή. Στις χώρες αυτές περιλαμβάνονται οι Ηνωμένες Πολιτείες και, σε διαφορετικούς βαθμούς, χώρες της Νοτίου Αμερικής και της Αφρικής, των οποίων οι εξαγωγές ορυκτών καυσίμων —τα οποία έχουν καταστεί απαραίτητα σε βραχυπρόθεσμη βάση— χρειάζεται να συνοδεύονται από τη μεταφορά γνώσης και την ανάπτυξη τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ώστε να επιταχυνθεί και εκεί ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής.

4. **Δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ενεργειακή μετάβαση**

4.1. *Δημόσιες επενδύσεις*

4.1.1. Για την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών ηλεκτρικής ενέργειας και για την επίτευξη των κλιματικών στόχων απαιτείται, αφενός, οι επενδύσεις στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας να διπλασιαστούν ώστε να φτάνουν τα 55 δισεκατ. ευρώ ετησίως και, αφετέρου, τα κεφάλαια για τη δημιουργία εγκαταστάσεων παραγωγής καθαρής ενέργειας να αυξηθούν σε 75 δισεκατ. ευρώ ανά έτος ([6]). Βάσει των ανωτέρω, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι δημόσιες επενδύσεις σε ευφυή ενεργειακά συστήματα και σε συστήματα ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές καθώς και σε υποδομές αποθήκευσης, με στόχο τη διασφάλιση της ασφάλειας του εφοδιασμού, την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας, τις προσιτές τιμές και τη δημιουργία θέσεων εργασίας υψηλής ποιότητας.

4.1.2. Η ΕΟΚΕ συνιστά, για ακόμη μία φορά, την εφαρμογή του «χρυσού κανόνα» όσον αφορά τις δημόσιες επενδύσεις, όπως εγκρίθηκε στη γνωμοδότηση ECO/569 ([7]), υπό την προϋπόθεση ότι δεν διακυβεύεται ούτε η μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική σταθερότητα ούτε η αξία του ευρώ, με στόχο την εξασφάλιση της παραγωγικότητας και την προστασία της κοινωνικής και οικολογικής βάσης για την ευημερία των μελλοντικών γενεών.

4.1.3. Η μεικτή χρηματοδότηση που συμπεριλαμβάνει ιδιώτες επενδυτές αποτελεί επιλογή μόνον όταν έχει διασφαλιστεί ότι η χορήγηση πραγματοποιείται με διαφανή τρόπο, ότι δεν υπάρχουν ρήτρες εχεμύθειας και ότι η εν λόγω μεικτή χρηματοδότηση, σε σύγκριση με τη δημόσια χρηματοδότηση, δεν δημιουργεί αδικαιολόγητο κόστος για τις δημόσιες αρχές Πρέπει να υπάρχει πλήρης διαφάνεια όσον αφορά τις δικαιολογημένες πρόσθετες δαπάνες. Συνεπώς, είναι ακόμη πιο σημαντικό τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις να ορίζονται με σαφήνεια σε τέτοιου είδους μεικτά χρηματοδοτικά μοντέλα, να αποσαφηνίζονται τα ζητήματα ευθύνης και να παρασχεθεί ένα αποτελεσματικό και γρήγορο σύστημα για την επίλυση των διαφορών, προκειμένου να αποτρέπονται τα μακροπρόθεσμα πρόσθετα έξοδα και τα δυσμενή ζητήματα ευθύνης.

4.1.4. Όσον αφορά τον μελλοντικό σχεδιασμό των ενεργειακών συστημάτων και υποδομών, η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα τονίσει ότι όλοι οι καταναλωτές —νοικοκυριά, επιχειρήσεις και ενεργειακές κοινότητες— πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη ευφυών ενεργειακών συστημάτων και ότι πρέπει να παρασχεθούν κίνητρα ώστε η κοινωνία των πολιτών να μπορεί να συμμετέχει στην ενεργειακή μετάβαση. Είναι προφανές ότι, συχνά, ο ρόλος που διαδραματίζουν οι ιδιώτες, οι γεωργοί, οι δήμοι, οι ΠΜΜΕ

([6]) Στο εν λόγω συμπέρασμα κατέληξε η διεπαγγελματική ένωση ηλεκτρικής ενέργειας Eurelectric.
([7]) ΕΕ C 275 της 18.7.2022, σ. 50.

και οι ενεργειακές κοινότητες πολιτών στη χρηματοδότηση των μέτρων υποτιμάται πλήρως. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, λόγου χάρη, ότι, στη Γερμανία, πάνω από το 90 % της εγκατεστημένης ισχύος δεν κατασκευάστηκε από τους μεγάλους προμηθευτές ενέργειας. Δεν υπάρχει στρατηγική για την αξιοποίηση αυτού του σαφούς δυναμικού και της ετοιμότητας.

4.1.5. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία για την ενέργεια δεν αναγνωρίζει την προστασία του κλίματος ως στόχο των κανονιστικών ρυθμίσεων δικτύου. Ως αποτέλεσμα, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές δυσκολεύονται επίσης να παράσχουν κίνητρα για τη μετατροπή, την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό των δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που να πληρούν τις απαιτήσεις της κλιματικής ουδετερότητας. Συνεπώς, η ευρωπαϊκή νομοθεσία για την ενέργεια θα πρέπει να αναφέρει ρητά την κλιματική ουδετερότητα ως στόχο των κανονιστικών ρυθμίσεων για τα δίκτυα.

4.1.6. Η Επιτροπή σωστά επισημαίνει ότι οι δημόσιες επενδύσεις μπορούν και πρέπει να ενεργοποιήσουν ιδιωτικές επενδύσεις. Ωστόσο, η REPowerEU δεν καλύπτει την εκ νέου χρηματοδότηση των αντίστοιχων δημόσιων ταμείων. Η κατάργηση των επιδοτήσεων για τους ορυκτούς πόρους θα ήταν μία προσέγγιση ως προς τον τρόπο υλοποίησης αυτού του στόχου· η φορολόγηση των τεράστιων απροσδόκητων κερδών που προέρχονται από τη σοβαρή κρίση στον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου από την οποία επωφελούνται ιδίως οι μεγάλες πετρελαϊκές εταιρείες θα ήταν μία άλλη λύση. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι τα εξαιρετικά υψηλά κέρδη των επιχειρήσεων ενέργειας, αφενός, και η αυξημένη ενεργειακή φτώχεια που προκαλείται από τις δραστικές αυξήσεις των τιμών της ενέργειας, αφετέρου, αποτελούν επικίνδυνο αποσταθεροποιητικό παράγοντα για την κοινωνία. Η ΕΟΚΕ προτείνει να αφαιρεθούν αυτά τα κέρδη μέσω των φόρων και να αναδιανεμηθούν ως οικονομική αποζημίωση σε καταναλωτές ενέργειας, όπως τα ευάλωτα νοικοκυριά και οι ενεργοβόρες εταιρείες, και να χρησιμοποιηθούν για να επεκταθεί η παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και να αναπτυχθεί η απαραίτητη δικτυακή υποδομή, ιδιαίτερα επειδή το θέμα αυτό συζητείται ήδη ή υλοποιείται σε ορισμένα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, προκειμένου να μην αποθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις ενέργειας από την πραγματοποίηση επενδύσεων σε λύσεις χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, η εν λόγω φορολογία θα πρέπει να θεωρείται πολύ ευαίσθητο πεδίο. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει αντίστοιχα μέτρα χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση.

4.1.7. Η πολιτική εφοδιασμού πρέπει να συνοδεύεται από υποδομές που καθιστούν δυνατή την ενδεδειγμένη ροή ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου στην ευρωπαϊκή αγορά και εγγυώνται την ευστάθεια του δικτύου. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στον ορισμό της επέκτασης των δικτύων ως υπερισχύον δημόσιο συμφέρον, στην ένταξη της προστασίας του κλίματος ως στόχου κανονιστικής ρύθμισης και γενικά σε καλύτερο συγχρονισμό του σχεδιασμού των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας. Κάτι τέτοιο απαιτεί απαραιτήτως να θεσπιστούν συγκεκριμένες διατάξεις στο ευρωπαϊκό δίκαιο.

4.2. *Ταμείο για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή*

4.2.1. Ο τρέχων μηχανισμός της ΕΕ για την ανταπόκριση σε φυσικές καταστροφές είναι το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΤΑΕΕ). Ωστόσο, ο ετήσιος προϋπολογισμός του ΤΑΕΕ ωχριά μπροστά στο τεράστιο κόστος των ζημιών ([8]) που προκάλεσαν οι πρόσφατες φυσικές καταστροφές και πρέπει να αυξηθεί σημαντικά. Η ενωσιακή χρηματοδότηση της μετάβασης στην πράσινη ενέργεια είναι πιο ουσιαστική, ωστόσο δεν λαμβάνει υπόψη την επιτακτικότητα των τρεχουσών αναγκών της ΕΕ για οικολογική ενεργειακή αυτονομία.

4.2.2. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η ΕΕ χρειάζεται έναν νέο χρηματοδοτικό μηχανισμό, ο οποίος να μπορεί να παρέχει άμεση και ουσιαστική στήριξη στα κράτη μέλη σε περίπτωση τέτοιων καταστάσεων επείγουσας ανάγκης. Η ΕΟΚΕ προτείνει συνεπώς τη δημιουργία ενός νέου Ταμείου για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η χρηματοδότησή του πρέπει να προέρχεται από την ανακατεύθυνση υφιστάμενων ενωσιακών πόρων, πρωτίστως από το Ταμείο Συνοχής και τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ), οι οποίοι θα αποτελούν αντικείμενο εξορθολογισμένης και συνεκτικής διαχείρισης στο πλαίσιο του νέου αυτού Ταμείου.

4.2.3. Παράλληλα με τον εκσυγχρονισμό του χρηματοδοτικού περιβάλλοντος, θα μπορούσε επίσης να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής των ισχύοντων προγραμμάτων, να αυξηθούν οι πόροι τους και το NextGeneration EU να ληφθεί υπόψη ως μοντέλο για ένα νέο χρηματοδοτικό μέσο. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι μπορεί να χρειαστεί η δημιουργία νέων πόρων για την επίλυση των τεράστιων προκλήσεων που αντιμετωπίζουμε. Ωστόσο, κάθε νέος «ίδιος πόρος» πρέπει να σχεδιάζονται δίκαια, ώστε να αποτρέπεται η επιπλέον επιβάρυνση των μειονεκτουσών ομάδων. Επιπλέον, δεν πρέπει να εμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη.

4.2.4. Είναι εξαιρετικά σημαντικό η λειτουργία του Ταμείου για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, που επικεντρώνεται περισσότερο στην ταχεία και επείγουσα απόκριση, να συνάδει με τις γενικές πολιτικές της ΕΕ για το κλίμα, το περιβάλλον και την ενέργεια, ώστε, μακροπρόθεσμα, να μειωθεί η εξάρτηση από παρεμβάσεις έκτακτης ανάγκης και να προστατευτεί η ανθρωπότητα και ο φυσικός κόσμος.

([8]) Ένα εντυπωσιακό ποσό της τάξης των 80 δισεκατ. ευρώ στη Γερμανία το 2021.

4.3. *Προώθηση τεχνολογιών*

4.3.1. Προκειμένου να στεφθεί με επιτυχία η πράσινη μετάβαση στη μεταποιητική βιομηχανία, χρειάζεται να υπάρξει μια βάση επαρκούς, σταθερού και κατάλληλου μείγματος ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τον εξηλεκτρισμό και την παραγωγή πράσινου υδρογόνου. Αναπτύσσονται τεχνολογίες αποθήκευσης και οι ευκαιρίες που προσφέρει η ψηφιοποίηση αξιοποιούνται πλήρως. Εξακολουθεί, επομένως, να υπάρχει σημαντική ανάγκη για έρευνα και ανάπτυξη.

4.3.2. Από την αρχή της ελευθέρωσης, η επενδυτική απόδοση των εταιρειών ηλεκτρικής ενέργειας έχει αρχίσει να μειώνεται. Το μερίδιο των δημόσιων επενδύσεων στην έρευνα και την ανάπτυξη τεχνολογιών απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές είναι χαμηλότερο στην ΕΕ σε σύγκριση με όλες τις άλλες σημαντικές οικονομίες και έτσι, τίθεται σε κίνδυνο η ανταγωνιστικότητα της ΕΕ σε σημαντικές για το μέλλον τεχνολογίες. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καταρτίσει στρατηγικό σχέδιο για επενδύσεις και να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν τα κονδύλια με βέλτιστο και αποδοτικό τρόπο για την ανάπτυξη καθαρής ενέργειας. Το ίδιο ισχύει και για επενδύσεις στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας.

4.3.3. Η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές θα απαιτήσει βαθύ μετασχηματισμό των βιομηχανικών δραστηριοτήτων (στα επόμενα 30 χρόνια). Μολονότι πολλές τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών υπάρχουν ήδη, τα επίπεδα τεχνολογικής ετοιμότητάς τους (ΕΤΕ ([9])) είναι χαμηλά. Θα χρειαστούν φιλόδοξοι τεχνολογικοί χάρτες πορείας για την κλιμάκωση και την ευρεία ανάπτυξη αυτών των ρηξικέλευθων τεχνολογιών, η δε ΕΕ πρέπει να προωθήσει την καινοτομία μέσω των ταμείων για το Κλίμα και την Καινοτομία.

4.3.4. Αναμφίβολα, το πράσινο υδρογόνο θα συμβάλλει μελλοντικά σε ένα ευρωπαϊκό ενεργειακό σύστημα που θα εγγυάται την ασφάλεια του εφοδιασμού. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις γνωμοδοτήσεις της σχετικά με τη στρατηγική για το υδρογόνο ([10]) και τη στρατηγική για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος ([11]).

4.4. *Στήριξη των ΠΜΜΜΕ* ([12])

4.4.1. Οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΠΜΜΜΕ), είτε είναι παραδοσιακές επιχειρήσεις, οικογενειακές επιχειρήσεις, έμποροι, επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, βιοτεχνίες είτε ελεύθερα επαγγέλματα, αποτελούν ουσιώδες μέρος της λύσης για μια ανταγωνιστική, κλιματικά ουδέτερη, κυκλική και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία της ΕΕ, υπό την προϋπόθεση ότι δημιουργούνται και διατηρούνται οι κατάλληλες συνθήκες. Οι ΠΜΜΜΕ επωφελούνται από τη βελτίωση των δικών τους περιβαλλοντικών επιδόσεων και από την παροχή εμπειρογνωμοσύνης και λύσεων σε άλλες επιχειρήσεις, στο γενικό κοινό και στον δημόσιο τομέα. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει και τονίζει την πολυμορφία και τις διαφορετικές ανάγκες των ΠΜΜΜΕ, αλλά ταυτόχρονα ζητεί να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις μικρότερες και τις πιο ευάλωτες επιχειρήσεις.

4.4.2. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη να στηριχθούν οι ΜΜΕ, ώστε να κατανοήσουν και να διαχειριστούν την πράσινη μετάβαση με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο. Η ΕΟΚΕ ζητεί να ληφθούν ευρέα και στοχευμένα μέτρα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης με συντονισμένο και συμπληρωματικό τρόπο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη, από κοινού με τις επιχειρηματικές οργανώσεις, τα επιμελητήρια, τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς. Αντιθέτως, ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν οι ΠΜΜΜΕ όσον αφορά τις νέες τεχνολογίες και τις καινοτόμες λύσεις για την πράσινη αλλαγή στη βιομηχανία της ΕΕ θα πρέπει επίσης να τονιστεί και να ληφθεί υπόψη όσον αφορά τα κριτήρια πρόσβασης σε χρηματοδοτικά προγράμματα.

4.4.3. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ και τα κράτη μέλη να επιταχύνουν τις πράσινες επενδύσεις στις ΠΜΜΜΕ με τη διασφάλιση ενός ευνοϊκού, προβλέψιμου και ενθαρρυντικού ρυθμιστικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων ομαλών διαδικασιών αδειοδότησης, με παράλληλη αποφυγή επαχθών διοικητικών καθηκόντων, καθώς και με την παροχή ταχείας, εύκολης, απλής και ιχνηλάσιμης πρόσβασης σε χρηματοδότηση, προσαρμοσμένη στις διαφορετικές ανάγκες όλων των διαφόρων ομάδων ΠΜΜΜΕ.

4.4.4. Για τη βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων από τις ΠΜΜΜΕ, η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία «κόμβων κυκλικότητας» (H4C) σε διάφορες περιφέρειες. Με τον τρόπο αυτόν, θα ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς και θα διευκολυνθεί η ανάπτυξη νέων πρακτικών και διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης της επίδειξης νέων τεχνολογιών. Οι διαδικασίες σύναψης συμβάσεων σε ολόκληρη την Ευρώπη πρέπει να περιλαμβάνουν κλιματικά, κοινωνικά και άλλα ποιοτικά κριτήρια. Αυτό προωθεί την καινοτομία από τις ΠΜΜΜΕ και διευκολύνει την πρόσβασή τους σε δημόσιες συμβάσεις. Οι οργανώσεις ΠΜΜΜΕ, τα επιμελητήρια, η ακαδημαϊκή κοινότητα, οι κοινωνικοί εταίροι και άλλοι σχετικοί ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να αποτελέσουν αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας.

([9]) ΕΤΕ: Τα επίπεδα τεχνολογικής ετοιμότητας (technology readiness levels/TRL) είναι διάφορες βαθμίδες μιας κλίμακας που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της προόδου του επιπέδου ωριμότητας μιας τεχνολογίας.

([10]) ΕΕ C 123 της 9.4.2021, σ. 30.

([11]) ΕΕ C 123 της 9.4.2021, σ. 22.

([12]) ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 1.

4.4.5. Η ΕΟΚΕ ζητεί στενή συνεργασία μεταξύ των παρόχων εκπαίδευσης και των ΠΜΜΜΕ για τη διαμόρφωση κατάρτισης η οποία θα παρέχει τις ικανότητες και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση, μεταξύ άλλων με την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση τόσο των εργαζομένων όσο και των επιχειρηματιών. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της στήριξης δραστηριοτήτων καινοτομίας για τις ΠΜΜΜΕ, με την παροχή κινήτρων και τη διευκόλυνση της συνεργασίας με άλλες επιχειρήσεις, τις οργανώσεις τους, τα επιμελητήρια, τα πανεπιστήμια και τους ερευνητικούς οργανισμούς.

5. **Γενική προώθηση μιας δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς μετάβασης**

5.1. *Δίκαιη μετάβαση*

5.1.1. Μια «δίκαιη μετάβαση» περιλαμβάνει μέτρα και παρεμβάσεις κοινωνικής πολιτικής που συνοδεύουν τη μετάβαση προς μια οικονομία και ένα σύστημα παραγωγής που είναι βιώσιμα και με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η «δίκαιη μετάβαση» δεν αφορά μόνο τη χρηματοδότηση της μετάβασης. Περιλαμβάνει, επίσης, τον στόχο της διασφάλισης των δικαιωμάτων των εργαζομένων, της δημιουργίας αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας και υψηλής ποιότητας θέσεων εργασίας, καθώς και κοινωνικής ασφάλειας, της ενίσχυσης της δημοκρατικής συμμετοχής (μεταξύ άλλων σε εταιρικό επίπεδο), της διατήρησης και της περαιτέρω βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, και απαιτεί ειδικές δράσεις σε όλα τα επίπεδα, ιδίως σε περιφερειακό επίπεδο.

5.1.2. Η απασχόληση στους βασικούς τομείς που επηρεάζονται ιδιαιτέρως από τον οικολογικό εκσυγχρονισμό και τη βιομηχανική επανάσταση για την επίτευξη μιας κλιματικά ουδέτερης Ευρώπης βρίσκεται ενώπιον ριζικών αλλαγών, οι οποίες καθιστούν απαραίτητη την επανεκπαίδευση και τις επενδύσεις εκπαίδευσης σε υψηλής ποιότητας πράσινες θέσεις εργασίας. Βάσει των ανωτέρω, η διάδοση σύγχρονων γνώσεων και τα δικαιώματα στην εκπαίδευση είναι το ίδιο σημαντικά με τη σταθερή προώθηση της αποδοχής των γυναικών σε τεχνικά επαγγέλματα.

5.1.3. Τα μέτρα και τα διάφορα στάδια της μετάβασης που ορίζονται στη δέσμη μέτρων Fit for 55 μπορεί να οδηγήσουν σε τεράστιες αλλαγές στην οικονομία και σε κοινωνικές αναταραχές. Η ΕΟΚΕ καλεί, ως εκ τούτου, την Επιτροπή να δώσει μεγαλύτερη προσοχή κατά την αξιολόγηση των ΕΣΕΚ στην καταλληλότητα των στρατηγικών για μια δίκαιη μετάβαση, ιδίως όσον αφορά την επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

— διευκόλυνση των μεταβάσεων στην απασχόληση,

— στήριξη των εργαζομένων που χάνουν τη θέση εργασίας τους εξαιτίας της απανθρακοποίησης (μια χαμένη θέση εργασίας θα έπρεπε να αντικαθίσταται από μία άλλη, τουλάχιστον ίσης αξίας),

— ανάπτυξη του δυναμικού της περιφερειακής οικονομίας που προκύπτει από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και νέες μορφές συμμετοχής στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας,

— αποτελεσματική καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας.

5.1.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί στενή συνεργασία μεταξύ παρόχων κατάρτισης και επιχειρήσεων στον σχεδιασμό της κατάρτισης για την παροχή ικανοτήτων και δεξιοτήτων που χρειάζονται για τον πράσινο μετασχηματισμό της οικονομίας, μεταξύ άλλων, μέσω της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανεκπαίδευσης των εργαζομένων και των επιχειρηματιών.

5.1.5. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την άποψή της που διατυπώθηκε σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της [13]: όχι μόνο πρέπει να χρησιμοποιηθούν τα μέσα της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής, καθώς και τα μέσα ανάκαμψης, κατά τρόπο ώστε να στηρίζουν τη δράση για το κλίμα και την ενεργειακή μετάβαση, αλλά οι πολιτικές για το κλίμα και την ενέργεια πρέπει επίσης να διαμορφωθούν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να προάγουν την κοινωνική και την περιφερειακή συνοχή. Τέτοιου είδους προσεγγίσεις υπάρχουν ήδη, όπως έργα για την κατασκευή ηλιακών αγροκτημάτων σε πρώην ορυχεία λιγνίτη στην Ελλάδα και την Πορτογαλία ή η πολύ στρατηγική στήριξη των παραγωγών-καταναλωτών στη Λιθουανία. Ωστόσο, τα παραδείγματα αυτά σε καμία περίπτωση δεν αποτελούν γενικευμένη πρακτική.

5.2. *Διευκόλυνση ιδιωτικών επενδύσεων*

5.2.1. Τα επιμέρους κράτη μέλη χρειάζονται προγράμματα για την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας από τη βάση προς την κορυφή, τα οποία είναι απαραίτητα για τον ενεργειακό μετασχηματισμό και επηρεάζουν σημαντικά τόσο την ποιότητα όσο και, πρωτίστως, τις τιμές της παρεχόμενης ενέργειας. Λόγω της αύξησης των τιμών της ενέργειας (που προέρχεται από τα εθνικά δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας), υπάρχει ήδη η τάση οι επιχειρήσεις για τις οποίες η πράσινη ενέργεια έχει καταστεί ζήτημα επιβίωσης να

[13] Βλέπε ΕΕ C 47 της 11.2.2020, σ. 30 και ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 269.

ικανοποιούν τις ενεργειακές τους ανάγκες σε αυτόνομη βάση. Πολλές εταιρείες επενδύουν ήδη δυναμικά στις δικές τους ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και θερμότητας. Δεδομένου ότι οι πηγές αυτές είναι φθηνότερες, καθίστανται επίσης ελκυστικές για τις τοπικές επιχειρήσεις και κοινότητες οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν την πλεονάζουσα ενέργεια που τροφοδοτείται στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας. Δυστυχώς, τα συστήματα σε πολλά μέρη της Ευρώπης χρειάζονται ανάπτυξη και επί του παρόντος δεν είναι έτοιμα να δεχθούν πολλές νέες εγκαταστάσεις. Επιπλέον, πολύ συχνά, οι εν λόγω ιδιωτικές επενδύσεις δεν χρειάζεται να επικεντρώνονται μόνο στις ανάγκες μιας εταιρείας, αλλά θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν οφέλη για τις τοπικές κοινότητες.

5.2.2. Το πρόβλημα όσον αφορά την ανάπτυξη του τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας φαίνεται να είναι η δυναμική αύξηση της ισχύος σε αυτόν τον τομέα σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα, γεγονός που αποτελεί μεγάλη πρόκληση για τα εγχώρια συστήματα ηλεκτρικής ενέργειας στα κράτη μέλη, παρά τις σημαντικές επενδύσεις στον εκσυγχρονισμό του δικτύου και την αύξηση της ικανότητας μεταφοράς των συστημάτων. Η Ευρώπη πρέπει τώρα να αναπτύξει τοπικές ενεργειακές κοινότητες, όπου οι τοπικές κυβερνήσεις θα διαδραματίζουν κυρίαρχο επενδυτικό ρόλο. Πρόκειται για τους λεγόμενους ενεργειακούς συνεταιρισμούς που συστήνονται με τη συμμετοχή των κατοίκων και συχνά χρηματοδοτούνται από τοπικά επενδυτικά ταμεία. Αυτή η μορφή συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών στον ενεργειακό μετασχηματισμό διασφαλίζει την υποστήριξη των εν λόγω πρωτοβουλιών και ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο κοινωνικής αντίστασης στον εντοπισμό εγκαταστάσεων παραγωγής, διανομής ή μεταφοράς στην εκάστοτε περιοχή.

5.2.3. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα πρέπει να συμπεριληφθούν στους κανονισμούς της ΕΕ το συντομότερο δυνατόν και να υποστηριχθούν από ένα σύστημα κρατικής χρηματοδότησης για αυτό το είδος επενδύσεων. Στην περίπτωση αυτή, η εμπορική εκμετάλλευση γραμμών μέσης και χαμηλής τάσης στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας είναι ζωτικής σημασίας, ώστε η υποδομή του δικτύου να μπορεί επίσης να κατασκευαστεί με τη συμμετοχή ιδιωτών επενδυτών. Η ανάπτυξη των φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων με πρωτοβουλία πολιτών καταδεικνύει το μεγάλο επενδυτικό δυναμικό της κοινωνίας και των επιχειρηματιών. Η κατάλληλη νομοθεσία στον τομέα αυτό θα επιλύσει τόσο τα προβλήματα χρηματοδότησης όσο και τα προβλήματα σύνδεσης των εν λόγω επενδύσεων με το σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας.

5.3. *Ενεργειακή φτώχεια*

5.3.1. Η διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην ενέργεια και η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού σε προσιτές τιμές πρέπει να αποτελεί απόλυτη προτεραιότητα για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της. Με την απότομη αύξηση των τιμών της ενέργειας, όλο και περισσότεροι πολίτες και καταναλωτές της ΕΕ πλήττονται από την ενεργειακή φτώχεια σε ολόκληρη την Ευρώπη. Εκείνοι που πλήττονταν ήδη από την ενεργειακή φτώχεια βλέπουν την κατάστασή τους να επιδεινώνεται, οι δε καταναλωτές που στο παρελθόν δεν αντιμετώπιζαν προβλήματα κατά την πληρωμή των λογαριασμών ενέργειας διατρέχουν τον κίνδυνο να περιέλθουν σε κατάσταση φτώχειας.

5.3.2. Δεδομένης της σημασίας του ζητήματος, η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να προωθήσει κοινή προσέγγιση για την ενεργειακή φτώχεια. Επί του παρόντος, κάθε κράτος μέλος μπορεί να ορίζει την ενεργειακή φτώχεια σύμφωνα με τα δικά του κριτήρια και η έλλειψη μιας κοινής προσέγγισης θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια κατάσταση κατά την οποία η Επιτροπή δεν μπορεί να αξιολογήσει την κατάσταση επαρκώς και τα κράτη μέλη δεν κατανοούν το ίδιο πράγμα όσον αφορά τον όρο «ενεργειακή φτώχεια» και αντιδρούν διαφορετικά. Ο ορισμός που παρέχεται στην πρόταση αναδιατύπωσης της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση και οι δείκτες που είχαν καθοριστεί προηγουμένως από το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Ενεργειακής Φτώχειας αποτελούν ένα καλό πρώτο βήμα. Λαμβάνοντας υπόψη τον επείγοντα χαρακτήρα του ζητήματος, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη χρειάζεται να προωθήσουν μια κοινή προσέγγιση που παρέχει μια συγκεκριμένη κοινή αντίληψη όσον αφορά την ενεργειακή φτώχεια και καθιστά δυνατή τη συλλογή στατιστικών στοιχείων.

5.3.3. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των επενδύσεων σε δίκαιο και αποδοτικό εφοδιασμό ενέργειας για την άμβλυνση της ενεργειακής φτώχειας μακροπρόθεσμα. Για να επιτευχθεί αυτό, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην ενεργειακή απόδοση, καθώς και οι ολοκληρωμένες ανακαινίσεις κτιρίων, στηρίζουν τις ομάδες χαμηλότερου εισοδήματος. Μόνον εάν εξασφαλιστεί ότι τα οικονομικά ασθενέστερα νοικοκυριά διαθέτουν τα μέσα για να πραγματοποιήσουν τις αναγκαίες επενδύσεις μπορούν οι παραγωγοί-καταναλωτές να επιτύχουν «στρατηγική αυτονομία» για τους ίδιους προσωπικά ή ως μέρος μιας κοινότητας με άλλους, γεγονός το οποίο αποτελεί, εντέλει, τον πλέον βιώσιμο τρόπο για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας.

5.3.4. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη θέση της ότι είναι σημαντικό να αποφευχθεί η δημιουργία μιας ενεργειακής κοινωνίας δύο ταχυτήτων. Δεν είναι αποδεκτό μόνον τα εύπορα και τεχνολογικά επαρκώς εξοπλισμένα νοικοκυριά να επωφελούνται από την ενεργειακή μετάβαση, ενώ όλα τα υπόλοιπα νοικοκυριά να αναγκάζονται να επωμιστούν το κόστος. Η ΕΟΚΕ επικροτεί, συνεπώς, τα κίνητρα και τα εργαλεία για την εφαρμογή της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση που αποσκοπούν στην παροχή στήριξης στους πιο ευάλωτους καταναλωτές και νοικοκυριά και επισημαίνει ότι οι φιλόδοξοι στόχοι στον τομέα της τηλεθέρμανσης/τηλεψύξης ενδεχομένως να επιδεινώσουν τις συνθήκες κοινωνικής στέγασης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση για σύσταση του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα και ζητεί τη συμμόρφωση με την αρχή της «δίκαιης μετάβασης», προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές συνθήκες στα κράτη μέλη.

5.3.5. Δεδομένου ότι η ενεργειακή φτώχεια έχει τις ρίζες της στη γενική φτώχεια, είναι επίσης σημαντικό η Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να εστιάζουν στη μείωση της φτώχειας συνολικά. Η κρίση αυτή τονίζει την ανάγκη για συνεχόμενη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και στην κοινωνική ένταξη, ώστε να διασφαλίζεται ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης και να προωθείται η οικονομική ανάπτυξη στα κράτη μέλη.

5.4. *Αγροτικές περιοχές*

5.4.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι μια συνδυαστική στρατηγική για την ενεργειακή μετάβαση και την ψηφιοποίηση σε αγροτικές περιοχές δεν έχει τύχει της αναμενόμενης προσοχής και υποστήριξης. Ζητεί την ταχεία εκπλήρωση του μακρόπνοου οράματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ και την κινητοποίηση των ενδιαφερομένων μέσω του αγροτικού συμφώνου της ΕΕ.

5.4.2. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα επισημάνει ότι η ενεργειακή μετάβαση (η απομάκρυνση από μεγάλες, κεντρικές υποδομές παραγωγής και η μεταστροφή προς πιο αποκεντρωμένες δομές) προσφέρει πραγματικές ευκαιρίες για νέες πηγές εισοδήματος και νέες θέσεις εργασίες σε αγροτικές περιοχές ([14]). Και εδώ, η Επιτροπή εκφράζει τη μεγάλη της απογοήτευση για τις ιδέες που έχουν προταθεί μέχρι στιγμής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη.

5.4.3. Πρέπει, επομένως, να αναγνωριστούν και να αξιοποιηθούν οι τοπικές και οι περιφερειακές ενεργειακές κοινότητες με σκοπό την επίτευξη δίκαιης ενεργειακής μετάβασης σε συνδυασμό με την ανάπτυξή τους· τούτο δε μέσω της δημιουργίας και της επέκτασης των ενεργειακών κοινοτήτων πολιτών που θα συνίστανται στην εθελοντική σύμπραξη των πολιτών, των τοπικών αρχών και των ΠΜΜΕ για την επίτευξη κοινωνικών και οικονομικών οφελών.

5.4.4. Η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ανάπτυξη ψηφιακών τεχνολογιών στις αγροτικές περιοχές είναι σημαντική προϋπόθεση για την υποστήριξη της ενεργειακής μετάβασης. Το αγροτικό ενεργειακό σύστημα πρέπει να είναι αποκεντρωμένο, κάτι που προϋποθέτει οπωσδήποτε περισσότερη και καλύτερη διασύνδεση, η οποία, κατ' επέκταση, απαιτεί την ανάπτυξη ψηφιακών τεχνολογιών για την αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης και για τη διασφάλιση αποδοτικών ενεργειακών ροών.

6. **Ειδικές παρατηρήσεις**

6.1. Η διατήρηση μιας ισχυρής βιομηχανικής βάσης στην ΕΕ θα εξασφαλίσει για την ευρωπαϊκή κοινωνία ευημερία, ποιοτικές θέσεις εργασίας και προσήλωση στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία πρέπει να επενδύσει στην Ευρώπη, τόσο στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία όσο και σε εγκαταστάσεις και εξοπλισμό προκειμένου να διατηρήσει την ανταγωνιστική της θέση. Κάτι τέτοιο απαιτεί ένα κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο.

Η βιομηχανία της ενέργειας αντιπροσωπεύει έναν πολύ μεγάλο τομέα της οικονομίας. Ο τομέας αυτός έχει την ιδιαιτερότητα ότι αποτελεί βασικό μοχλό για άλλους τομείς της οικονομίας. Ωστόσο, από οποιαδήποτε άποψη και αν εξεταστεί ο κλάδος της ενέργειας, είναι ένας κλάδος όπου κυριαρχούν τα στερεότυπα του φύλου, και οι άνδρες κατέχουν δεσπόζουσα θέση, γεγονός που δημιουργεί μεγάλες επαγγελματικές ανισορροπίες μεταξύ ανδρών και γυναικών τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα της ενέργειας ([15]).

Η ΕΟΚΕ συνιστά:

— ενίσχυση και εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας σε θέματα ισότητας τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο·

— δημιουργία ισότιμων όρων κατάρτισης στα επαγγέλματα του κλάδου της ενέργειας σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και δημιουργία μιας «Ευρωπαϊκής Ακαδημίας ΕΤΜΜ»·

— διασφάλιση της ισότητας στην αγορά εργασίας στον τομέα της ενέργειας μέσω της διερεύνησης ευκαιριών για γυναίκες, με ταυτόχρονη αποτροπή του ενδεχόμενου η ενεργειακή και η ψηφιακή μετάβαση να γίνουν παγίδες για τις επαγγελματικές σταδιοδρομίες και τους μισθούς των γυναικών και ανάπτυξη του κοινωνικού διάλογου και των συλλογικών συμβάσεων για την ισότητα στις εταιρείες ενέργειας σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Βρυξέλλες, 26 Οκτωβρίου 2022.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

([14]) ΕΕ C 367 της 10.10.2018, σ. 1.

([15]) Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών αριθ. 5, 7 και 8. Joy Clancy, Πανεπιστήμιο Twente, *Give women a chance: engendering the energy supply chain* [Δώστε μια ευκαιρία στις γυναίκες: ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην αλυσίδα ενεργειακού εφοδιασμού].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι ακόλουθες τροπολογίες, οι οποίες έλαβαν τουλάχιστον το ένα τέταρτο των έγκυρων ψήφων, απορρίφθηκαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων:

Σημείο 2.6

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Γνωμοδότηση του τμήματος	Τροπολογία
Η τρέχουσα κρίση ***στις τιμές*** της ενέργειας και η έλλειψη ασφάλειας, σταθερότητας και προβλεψιμότητας όσον αφορά τον εφοδιασμό ασκούν τεράστια πίεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η κρίση δεν θα ήταν τόσο σοβαρή εάν είχε αναληφθεί περισσότερη στοχευμένη δράση νωρίτερα και, για παράδειγμα, εάν οι στόχοι της ΕΕ (όπως και οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης) είχαν ληφθεί υπόψη πιο σοβαρά. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τα μέτρα που προτείνονται στην ανακοίνωση με τίτλο «REPowerEU» και στο σχέδιο REPowerEU για την αύξηση της παραγωγής πράσινης ενέργειας, τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού και τη μείωση της ζήτησης για ρωσικό αέριο, καθώς οι λύσεις που προτείνουν είναι ευθυγραμμισμένες με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας και της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης Κατά την άποψη της Επιτροπής, αυτό ***δεν*** θα πρέπει να αποτελεί κυρίως ζήτημα διαφοροποίησης των ***εξαρτήσεων, αλλά***, όσο το δυνατόν περισσότερο, ***ζήτημα*** «στρατηγικής ενεργειακής ανεξαρτησίας και αυτονομίας». Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η Ευρώπη πρέπει να είναι ιδιαιτέρως προσεκτική με πόρους που υποκαθιστούν το ρωσικό αέριο όσον αφορά τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και με νέες εξαρτήσεις από τρίτες χώρες που δεν συμμερίζονται τις ευρωπαϊκές αξίες.	Η τρέχουσα κρίση ***(στις τιμές)*** της ενέργειας και η έλλειψη ασφάλειας, σταθερότητας και προβλεψιμότητας όσον αφορά τον εφοδιασμό ασκούν τεράστια πίεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η κρίση δεν θα ήταν τόσο σοβαρή εάν είχε αναληφθεί περισσότερη στοχευμένη δράση νωρίτερα και, για παράδειγμα, εάν οι στόχοι της ΕΕ (όπως και οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης) είχαν ληφθεί υπόψη πιο σοβαρά. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τα μέτρα που προτείνονται στην ανακοίνωση με τίτλο «REPowerEU» και στο σχέδιο REPowerEU για την αύξηση της παραγωγής πράσινης ενέργειας, τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού και τη μείωση της ζήτησης για ρωσικό αέριο, καθώς οι λύσεις που προτείνουν είναι ευθυγραμμισμένες με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας και της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης Κατά την άποψη της Επιτροπής, αυτό θα πρέπει να αποτελεί κυρίως ζήτημα διαφοροποίησης των ***πηγών και διασφάλισης***, όσο το δυνατόν περισσότερο, ***μιας*** «***ανοικτής*** στρατηγικής ενεργειακής ανεξαρτησίας και αυτονομίας». Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η Ευρώπη πρέπει να είναι ιδιαιτέρως προσεκτική με πόρους που υποκαθιστούν το ρωσικό αέριο όσον αφορά τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και με νέες εξαρτήσεις από τρίτες χώρες που δεν συμμερίζονται τις ευρωπαϊκές αξίες. ***Ταυτόχρονα, στην παρούσα κατάσταση, πρέπει να διατηρήσουμε όλες τις πηγές ενέργειας που λειτουργούν, διότι, στην πραγματικότητα, ο κίνδυνος που διατρέχουμε αυτή τη στιγμή δεν είναι ο πιθανός αντίκτυπος των υποκατάστατων πηγών στο περιβάλλον, αλλά η έλλειψη ενέργειας και οι διακοπές ηλεκτρικού ρεύματος. Δεν πρέπει να χαθεί η δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας που εφοδιάζει σήμερα την ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας.***

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία:

Ψήφοι υπέρ: 77

Ψήφοι κατά: 113

Αποχές: 14

Σημείο 4.3.1

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Γνωμοδότηση του τμήματος	Τροπολογία
Προκειμένου να στεφθεί με επιτυχία η πράσινη μετάβαση στη μεταποιητική βιομηχανία, χρειάζεται να υπάρξει μια βάση επαρκούς, σταθερού και κατάλληλου μείγματος ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τον εξηλεκτρισμό και την παραγωγή ***πράσινου*** υδρογόνου. Αναπτύσσονται τεχνολογίες αποθήκευσης και οι ευκαιρίες που προσφέρει η ψηφιοποίηση αξιοποιούνται πλήρως. Εξακολουθεί, επομένως, να υπάρχει σημαντική ανάγκη για έρευνα και ανάπτυξη.	Προκειμένου να στεφθεί με επιτυχία η πράσινη μετάβαση στη μεταποιητική βιομηχανία, χρειάζεται να υπάρξει μια βάση επαρκούς, σταθερού και κατάλληλου μείγματος ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τον εξηλεκτρισμό και την παραγωγή υδρογόνου. Αναπτύσσονται τεχνολογίες αποθήκευσης και οι ευκαιρίες που προσφέρει η ψηφιοποίηση αξιοποιούνται πλήρως. Εξακολουθεί, επομένως, να υπάρχει σημαντική ανάγκη για έρευνα και ανάπτυξη.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία:

Ψήφοι υπέρ: 92

Ψήφοι κατά: 112

Αποχές: 9

Σημείο 4.3.4

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Γνωμοδότηση του τμήματος	Τροπολογία
Αναμφίβολα, το ***πράσινο*** υδρογόνο θα συμβάλλει μελλοντικά σε ένα ευρωπαϊκό ενεργειακό σύστημα που θα εγγυάται την ασφάλεια του εφοδιασμού. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις γνωμοδοτήσεις της σχετικά με τη στρατηγική ([1]) για το υδρογόνο και τη στρατηγική για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος ([2]). ([1]) ΕΕ C 123 της 9.4.2021, σ. 30. ([2]) ΕΕ C 123 της 9.4.2021, σ. 22.	Αναμφίβολα, το υδρογόνο θα συμβάλλει μελλοντικά σε ένα ευρωπαϊκό ενεργειακό σύστημα που θα εγγυάται την ασφάλεια του εφοδιασμού. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει στις γνωμοδοτήσεις της σχετικά με τη στρατηγική ([1]) για το υδρογόνο και τη στρατηγική για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος ([2]). ([1]) ΕΕ C 123 της 9.4.2021, σ. 30. ([2]) ΕΕ C 123 της 9.4.2021, σ. 22.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία:

Ψήφοι υπέρ: 92

Ψήφοι κατά: 112

Αποχές: 9

Σημείο 1.4

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Γνωμοδότηση του τμήματος	Τροπολογία
Οι δυνατότητες που έχει η Ευρώπη στο πεδίο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας πρέπει να προσδιοριστούν με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και να γνωστοποιηθούν ευρέως, προκειμένου να προωθηθεί μια κοινή αντίληψη του εύρους στο οποίο μπορεί να επιτευχθεί ανεξαρτησία από τις εισαγωγές ενέργειας. Ειδικότερα, πρέπει να ληφθούν υπόψη ο εξηλεκτρισμός των τομέων της θέρμανσης και των μεταφορών και η ανάγκη για εγχώρια παραγόμενο ***πράσινο*** υδρογόνο.	Οι δυνατότητες που έχει η Ευρώπη στο πεδίο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας πρέπει να προσδιοριστούν με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και να γνωστοποιηθούν ευρέως, προκειμένου να προωθηθεί μια κοινή αντίληψη του εύρους στο οποίο μπορεί να επιτευχθεί ανεξαρτησία από τις εισαγωγές ενέργειας. Ειδικότερα, πρέπει να ληφθούν υπόψη ο εξηλεκτρισμός των τομέων της θέρμανσης και των μεταφορών και η ανάγκη για εγχώρια παραγόμενο υδρογόνο.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία:

Ψήφοι υπέρ: 92

Ψήφοι κατά: 112

Αποχές: 9

Σημείο 1.6

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Γνωμοδότηση του τμήματος	Τροπολογία
Ταυτόχρονα, θα χρειαστούν βραχυπρόθεσμα και πιθανότατα και μεσοπρόθεσμα μέτρα, ώστε να αντισταθμιστεί η απώλεια του ενεργειακού εφοδιασμού από τη Ρωσία. Οι εισαγωγές υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) αποτελούν ένα τέτοιο μέτρο. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, ωστόσο, ότι είναι σημαντικό αυτό να μην δημιουργήσει νέες μακροπρόθεσμες εξαρτήσεις από ορυκτά καύσιμα. Αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη εκ των προτέρων στον επενδυτικό κύκλο. Γενικότερα, στόχος ***δεν*** είναι η διαφοροποίηση των εξαρτήσεων, ***αλλά η επίτευξη του υψηλότερου δυνατού επιπέδου*** «στρατηγικής αυτονομίας».	Ταυτόχρονα, θα χρειαστούν βραχυπρόθεσμα και πιθανότατα και μεσοπρόθεσμα μέτρα, ώστε να αντισταθμιστεί η απώλεια του ενεργειακού εφοδιασμού από τη Ρωσία. Οι εισαγωγές υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) αποτελούν ένα τέτοιο μέτρο. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, ωστόσο, ότι είναι σημαντικό αυτό να μην δημιουργήσει νέες μακροπρόθεσμες εξαρτήσεις από ορυκτά καύσιμα. Αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη εκ των προτέρων στον επενδυτικό κύκλο. Γενικότερα, στόχος είναι η διαφοροποίηση των ***πηγών και, ταυτόχρονα, η μείωση των υψηλών*** εξαρτήσεων ***από έναν εισαγωγέα***, ***προκειμένου να επιτευχθεί το υψηλότερο δυνατό επίπεδο ανοικτής*** «στρατηγικής αυτονομίας».

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία:

Ψήφοι υπέρ: 77

Ψήφοι κατά: 113

Αποχές: 14